

DOSADAŠNJA ISKUSTVA EPCG NA CRNOGORSKOM ELEKTROENERGETSKOM TRŽIŠTU I BUDUĆI IZAZOVI

UVOD

- **Dosadašnji razvoj tržišta u Crnoj Gori (implementacija prvog i drugog energetskeg paketa)**
- **Treći energetskei paket i trenutni razvoj tržišta**
- **Direktiva 2009/28/EC i podsticanje OIE**
- **Sprovođenje „blagih mjera“ – budući izazovi**
- **Energetskei subjekti i EPCG na otvorenom tržištu**

DOSADAŠNJI RAZVOJ TRŽIŠTA U CRNOJ GORI

(IMPLEMENTACIJA PRVOG I DRUGOG ENERGETSKOG PAKETA)

- **Osnovni principi EU projekta promovisani *Prvim energetskeim paketom* bili su slobodna konkurencija, transparentnost, slobodan pristup energetskeim mrežama i sigurnost snabdjevanja**
- ***Drugim energetskeim paketom* izvršena je dorada projekta za unutrašnje tržište električne energije i prirodnog gasa**
- **Glavni razvoj se odnosio na uvođenje ojačanih odredbi o odvajanju prenosa i distribucije i obaveznom uspostavljanju nacionalnih energetskeih regulatora, sa ciljem povećanja konkurentnosti i poboljšanje kvaliteta usluga**
- **Usvojen Zakon o energetici (2003.) koji je inicirao funkcionalno razdvajanje postojećeg vertikalno integrisanog elektroenergetskog subjekta u Crnoj Gori**

DOSADAŠNJI RAZVOJ TRŽIŠTA U CRNOJ GORI

(IMPLEMENTACIJA PRVOG I DRUGOG ENERGETSKOG PAKETA)

- **2004. godine osnovana Regulatorna agencija za energetiku, a 2005. Operator tržišta električne energije kao sastavni dio Operatora sistema**
- **Potpisan Sporazum između Evropske zajednice i republike Crne Gore o formiranju Energetske zajednice**
- **Usvojen Pravilnik za osnivanje i rad tržišta električne energije i Odluka o kvalifikovanim kupcima električne energije**
- **Operator prenosnog sistema se pravno izdvojio (2009.) kao nezavisan energetski subjekat**

TREĆI ENERGETSKI PAKET - TRENUTNI RAZVOJ TRŽIŠTA U CRNOJ GORI

- Usvojen *Treći energetska paket* koji promovira efikasnije „vlasničko razdvajanje“, jača ulogu i ovlaštenja nacionalnih regulatornih tijela, osniva nova evropska tijela (ACER, ENTSO-E)
- Usvojen Novi Zakon o energetici (2010.) koji za glavne ciljeve navodi:
 - Povećanje proizvodnje energije iz OIE i podsticajna ulaganja u iste
 - Obezbeđenje konkurencije na tržištu energije
 - Povezivanje crnogorskog tržišta sa regionalnim u unutrašnjim tržištem EU
- Novim zakonom kupovina električne energije se izuzima iz procedura javnih nabavki
- 2011. godine izvršeno pravno i finansijsko razdvajanje Operatora tržišta električne energije od Operatora prenosnog sistema

TREĆI ENERGETSKI PAKET - TRENUTNI RAZVOJ TRŽIŠTA U CRNOJ GORI

- **Prestaje obaveza EPCG da snabdjeva kvalifikovane potrošače (KAP, Željezara), već može da ih snabdjeva po tržišnim uslovima ukoliko postoji interes (2012.)**
- **Operator tržišta električne energije 2012. godine usvaja nova Tržišna pravila, naredne uspostavlja balansnu odgovornost učesnika i zvanično otvara veleprodajno tržište**
- **2015. godine objavljeno otvaranje elektroenergetskog tržišta u Crnoj Gori za sve krajnje kupce**
- **Započelo održavanje aukcija na regionalnoj alokacijskoj platformi SEECAO (2014.)**
- **Usvojen novi Zakon o energetici (2015.), i nova Tržišna pravila (2017.)**

DIREKTIVA 2009/28/EC – PODSTICANJE PROIZVODNJE IZ OIE

- **Treći energetska paket je dopunjen Direktivom 2009/28/EC u smislu propisivanja obaveze podsticanja proizvodnje iz OIE**
- **2014. godine Vlada Crne Gore je donijela Nacionalni akcioni plan korišćenja energije iz obnovljivih izvora do 2020. godine**
- **Plan podrazumjeva ispunjenja cilja u iznosu od 33% ukupnog udjela energije iz OIE u ukupnoj finalnoj potrošnji energije**
 - udio električne energije iz OIE u bruto finalnoj potrošnji el. en. iznosi 51,4%
- **Podsticajne mjere za ostvarenje tog cilja podrazumjevaju:**
 - garantovani otkup električne energije od povlašćenih proizvođača
 - garantovanu podsticajnu cijenu po kojoj se otkupljuje električna energija
 - prioritet u isporuci ukupne proizvedene električne energije u prenosni ili distributivni sistem i
 - oslobađanje povlašćenih proizvođača od obaveze balansiranja i plaćanja troškova balansiranja elektroenergetskog sistema.

DIREKTIVA 2009/28/EC – PODSTICANJE PROIZVODNJE IZ OIE

- **Vlada Crne Gore je u prethodnom periodu zaključila 21 ugovor o koncesiji za izgradnju 41 mHE**
- **Prve male elektrane kao povlašćeni proizvođači ulaze u pogon 2014. godine, a prvi vjetropark Krnovo Green Energy d.o.o. počinje sa probnim radom krajem aprila 2017. godine**
- **Snabdjevači i kupci samosnabdjevači su zakonski obavezni da preuzimaju električnu energiju od povlašćenih proizvođača proporcionalno potrošnji njihovih kupaca**
- **Naknadu za podsticanje dužan je da plaća krajnji kupac električne energije koja za 2017. godinu iznosi 0.476 c€/kWh**
- **Smjernicama EK za državne pomoći za zaštitu životne sredine i energiju 2014. do 2020. zabranjuje se od 2016. godine dodjela novih podsticaja za proizvodnju električne energije iz OIE putem sistema garantovanih podsticajnih cijena**

SPROVOĐENJE „BLAGIH MJERA“ – BUDUĆI IZAZOVI

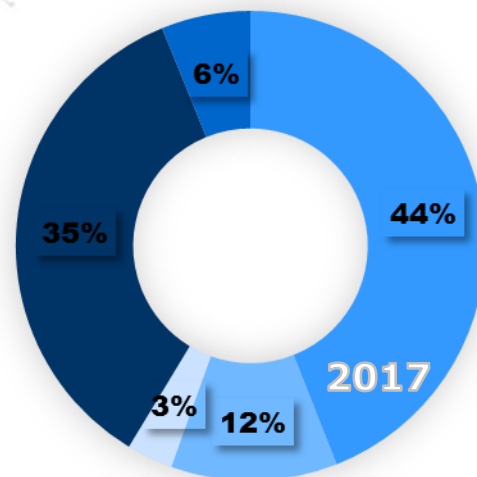
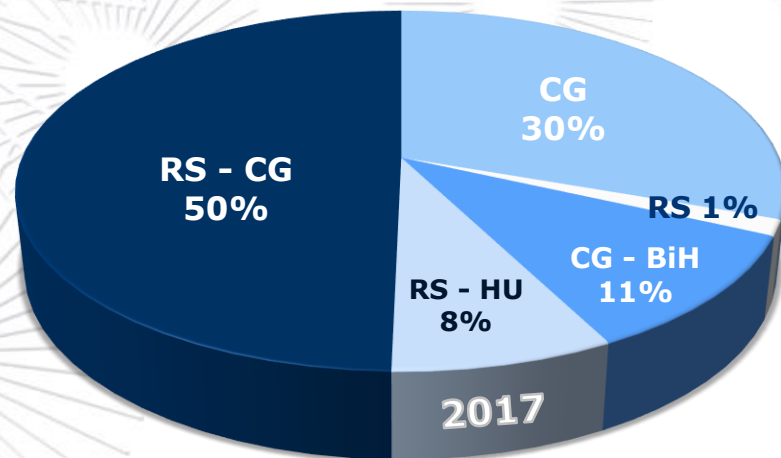
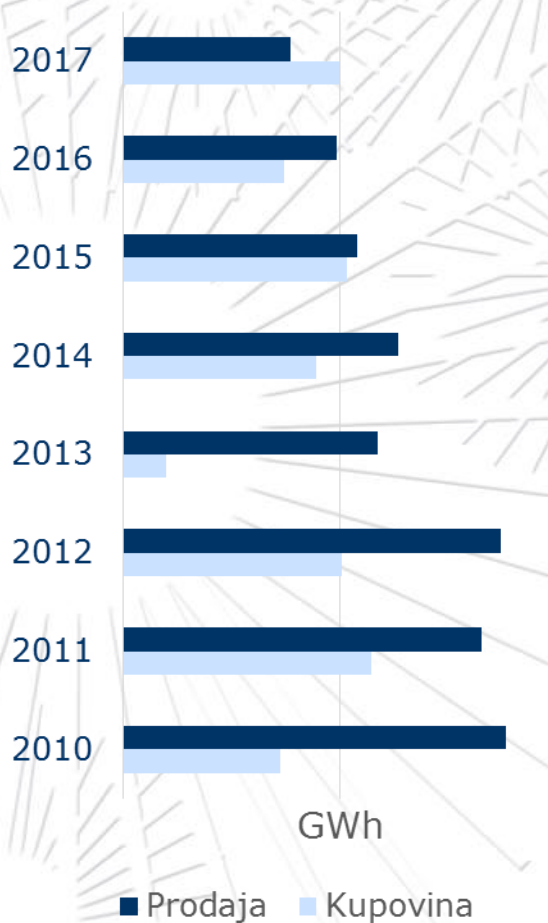
- **Uklanjanje glavnih pravnih prepreka za osnivanje organizovanog tržišta i njegovog povezivanja sa susjednim**
- **Uspostavljanje berze električne energije i osiguravanje likvidnosti domaćeg tržišta odgovarajućim regulatornim mjerama**
- **Stvaranje regionalnog balansnog tržišta i uspostavljanje tržišno zasnovan balansni model koji će omogućiti nediskriminatornu prekograničnu razmjenu balansnih usluga**
- **Ustanoviti koordinisan obračun prekograničnih kapaciteta zasnovano na reg. koordinisanim predviđanjima zagušenja**
- **Usvajanje nacionalnog akcionog plana za eliminaciju regulisanih cijena**
- **Pravno i funkcionalno odvajanje ODS-a**

ENERGETSKI SUBJEKTI I EPCG NA OTVORENOM TRŽIŠTU

- **Budući izazovi Operatora prenosnog sistema:**
 - **Sertifikacija**
 - **Koordinisan obračun kapaciteta**
 - **Balansiranje obnovljivih izvora energije**
- **Budući izazovi Operatora tržišta**
 - **Razvoj produkta trgovanja na dan unaprijed i unutar dnevnog tržišta električne energije**
 - **Razvoj regionalnog tržišta balansne energije**
 - **Implementacija tržišnih pravila i relevantne energetske regulative**
 - **Razvoj novih proizvoda tržišta**
- **Budući izazovi Operatora distributivnog sistema:**
 - **Balansno odgovorna strana u balansnom mehanizmu**
 - **Profilizacija krajnjih korisnika**
 - **Prikupljanje mjernih podataka**
 - **Zatvoreni distributivni sistem - Novi energetski subjekat**

ENERGETSKI SUBJEKTI I EPCG NA OTVORENOM TRŽIŠTU

- Dugoročni ugovori
- Sedmični (3 - 30 dana)
- Dnevni (bilateralno)
- Dnevni (PX & Broker)
- Unutardnevni

ENERGETSKI SUBJEKTI I EPCG NA OTVORENOM TRŽIŠTU

- **Potpisan Memorandum o saradnji između EPCG i Energetske zajednice**
- **Prisustvo EPCG na susjednim tržištima**
- **Budući izazovi za EPCG:**
 - Registracija na berzi električne energije
 - Potpuna deregulacija cijena i pojava novih snabdjevačkih kompanija
 - Ulazak u pogon kabla Crna Gora – Italija
 - Omogućavanje lakšeg pravnog okvira za trgovinu (EFET ugovori)
- **Pariski sporazum i II blok TE Pljevlja?**

HVALA NA PAŽNJI